

สมรรถนะและความพึงพอใจของพยาบาลเวชปฏิบัติที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ

อุมกร ใจยังยืน, พย.ม.*

วรางคณา คุ้มสุข, พย.ม.**

สินีพร ยืนยง, พย.ม.***

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาของสมรรถนะและความพึงพอใจของพยาบาลเวชปฏิบัติที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิ กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลเวชปฏิบัติในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 104 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป, แบบประเมินสมรรถนะและแบบสอบถามความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่, ร้อยละ, ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 40.65 ปี ($S.D.=6.5$) ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานหลังการศึกษาระดับปริญญาตรีเฉลี่ยอยู่ที่ 10.99 ปี ($S.D.=4.95$) และประสบการณ์ปฏิบัติงานในระดับปฐมภูมิ เฉลี่ยอยู่ที่ 10.44 ปี ($S.D.=8.15$) โดยพบว่าส่วนมากมีประสบการณ์ปฏิบัติงานในระดับปฐมภูมิ 1-5 ปี (39.5%) ระดับสมรรถนะพยาบาลเวชปฏิบัติที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิส่วนใหญ่มีสมรรถนะอยู่ในระดับดี (67.31%) เมื่อจำแนกรายด้านพบว่า ด้านสมรรถนะด้านการรักษาโรคเบื้องต้นมีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด มีสมรรถนะในระดับดีมาก ($\bar{x}=4.11$, $S.D.=.38$) รองลงมาคือ ด้านการมีทักษะพิเศษในการพยาบาลเฉพาะทางคลินิก ในผู้ป่วยกลุ่มที่มีปัญหาสุขภาพอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x}=4.06$, $S.D.=.43$) ด้านที่น้อยที่สุดคือด้านความสามารถในการพัฒนาคุณภาพการรักษาพยาบาลผู้ป่วยเฉพาะโรคโดยใช้ หลักฐานเชิงประจักษ์ ($\bar{x}=3.77$, $S.D.=.48$) และพบว่าระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลเวชปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.81$, $S.D.=.48$) จากผลการศึกษาจึงเป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะพยาบาลที่ปฏิบัติงานหน่วยบริการระดับปฐมภูมิให้มีการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการปฏิบัติงานและพัฒนาคุณภาพการบริการ

คำสำคัญ: สมรรถนะ, ความพึงพอใจ, พยาบาลเวชปฏิบัติ, หน่วยบริการระดับปฐมภูมิ

*, ***พยาบาลวิชาชีพ ชำนาญการ (ด้านการสอน) วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุพรรณบุรี

** พยาบาลวิชาชีพ ชำนาญการ (ด้านการสอน) วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุพรรณบุรี

COMPETENCIES AND JOB SATISFACTION OF NURSE PRACTITIONERS WORKING IN PRIMARY HEALTH CARE UNITS

Umakorn Jaiyungyuen

Warangkana Khumsuk

Sineeporn Yuenyong

Abstract

The research is to study competencies and job satisfaction of nurse practitioners working in primary health care units. The samples are 104 nurse practitioners in Suphanburi. The instruments are consisted of personnel data questionnaire, Self-assessment competencies nurse practitioners form and job satisfaction questionnaire, analyzed by frequencies, percentages, averages and standard deviations. As a result, most of samples are women, average age is 40.65 years old ($S.D.= 6.5$), working years after bachelor graduation average is 10.99 years ($S.D. = 6.5$) and the experiences of working in primary health care units average is 1-5 years (39.5%). The level of competencies nurse practitioners working units average is good (67.31%). The highest average score competency is the primary medical care and immunization competency ($\bar{x} = 4.11$, $S.D. = 0.38$) and followed by the competency of specific skills in clinical nursing in the patients with health problem, which in very good level ($\bar{x} = 4.06$, $S.D. = 0.43$); and the lowest score is the ability of nursing quality improvement for specific diseases by using evidences ($\bar{x} = 3.77$, $S.D.= 0.48$). The results showed that nurse practitioners's job satisfaction level was slightly high ($\bar{x} = 3.81$, $S.D.= 0.48$). The study results are the important data to develop competencies nurse practitioners working in primary health care units to use the evidences for working and improving the quality of management.

Key words: Competencies, job satisfaction, Nurse practitioners, Primary health care units.

บทนำ

การบริการระดับปฐมภูมิเป็นด่านแรกของระบบบริการสุขภาพ การจัดการบริการในระดับปฐมภูมิมิคุณภาพศักยภาพและความสามารถของบุคลากรด้านสุขภาพที่ปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยบริการปฐมภูมิมีความสำคัญอย่างมาก ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถในการประเมินสภาพและความต้องการของประชาชนได้อย่างครอบคลุมในทุกมิติ พยาบาลเวชปฏิบัติจึงเป็นบุคลากรที่สำคัญในการดูแลสุขภาพเบื้องต้นทั้งในส่วนการรักษาพยาบาลเบื้องต้น การส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพในกลุ่มประชากรที่มีการเจ็บป่วยเรื้อรังและการส่งเสริมสุขภาพในกลุ่มประชากรที่มีสุขภาพดี พยาบาลเวชปฏิบัติที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิจึงต้องมีสมรรถนะที่มีความเฉพาะเจาะจงในการดูแลสุขภาพของประชากรในพื้นที่ของตนเอง โดยสภาการพยาบาล (2551) ซึ่งเป็นองค์กรวิชาชีพในการพัฒนาสมรรถนะของพยาบาลในทุกระดับ ได้กำหนดสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพ พยาบาลชั้นสูงที่จะต้องมีความสมรรถนะเพื่อตอบสนองความต้องการรับบริการ สามารถให้การประเมินภาวะสุขภาพ คัดกรองผู้ป่วย การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การดูแลผู้ป่วยเรื้อรัง การให้ภูมิคุ้มกันโรค การฟื้นฟูสุขภาพและการช่วยเหลือกรณีฉุกเฉินรวมทั้งให้การรักษาโรคเบื้องต้นและการใช้ยาตามขอบเขตของพยาบาลเวชปฏิบัติและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ให้กับผู้รับบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นและความศรัทธาจากประชาชนผู้รับบริการ ความสำคัญของการพัฒนาพยาบาลที่ปฏิบัติงานในสถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ ให้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันและควบคุมโรค ตลอดจนการรักษาโรคเบื้องต้น โดยเฉพาะการผลิตพยาบาลให้สามารถตอบสนองการปฏิบัติงานในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิซึ่งเป็นหน่วย

บริการที่สำคัญและมีความใกล้ชิดกับประชาชน ย่อมมีบทบาทที่สำคัญในการดูแลสุขภาพเบื้องต้น การรักษาเมื่อเจ็บป่วย รวมถึงการส่งเสริมสุขภาพของบุคคล ครอบครัวและชุมชน

สมรรถนะเป็นความสามารถในการปฏิบัติงานหรือหน้าที่ที่รับมอบหมายให้ดำเนินการลุล่วง โดยอาศัยทักษะด้านความรู้ การปฏิบัติและบุคลิกภาพ ในการปฏิบัติที่สัมพันธ์กับสถานการณ์ สมาคมพยาบาลเวชปฏิบัติ ของสหรัฐอเมริกา (NONPF, 2011) ได้กำหนดสมรรถนะของพยาบาลเวชปฏิบัติไว้ทั้งหมด 9 ด้านด้วยกัน ประกอบด้วย Scientific foundation competencies), ภาวะผู้นำ (Leadership competencies), คุณภาพการบริการ (Quality competencies), การสืบค้นข้อมูล (Practice inquiry competencies), การใช้เทคโนโลยีและข้อมูล (Technology and information literacy competencies), นโยบายสุขภาพ (Policy competencies), ระบบการส่งต่อ (Health delivery system competencies), คุณธรรมและจริยธรรม (Ethics competencies) และบทบาทเชิงวิชาชีพ (Independence practice competencies) ในประเทศไทยสภาการพยาบาล (2556) ได้กำหนดสมรรถนะพยาบาลเฉพาะทางด้านการพยาบาลชุมชน เป็นสมรรถนะที่กำหนดเพิ่มขึ้นจากสมรรถนะทั่วไปสำหรับพยาบาลวิชาชีพผู้ที่ได้รับวุฒิปริญญาตรี ผู้มีความรู้ความชำนาญเฉพาะทางเวชปฏิบัติชุมชน (Nurse Practitioner) ประกอบด้วย 5 สมรรถนะ ที่สำคัญคือ 1. สมรรถนะด้านการพยาบาลผู้ป่วยกลุ่มที่มีปัญหาสุขภาพกายและจิตซับซ้อน/ ภาวะเจ็บป่วยเรื้อรัง ผู้ป่วยระยะสุดท้ายและผู้พิการที่มีปัญหาสุขภาพ ซับซ้อนในชุมชน 2. สมรรถนะด้านการพัฒนาคุณภาพการรักษายาบาลผู้ป่วยกลุ่มที่มีปัญหาสุขภาพกายและจิต/ ภาวะเจ็บป่วยเรื้อรัง และผู้พิการที่มีปัญหาสุขภาพซับซ้อนในชุมชนโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence- Based Practice) 3. สมรรถนะด้านการจัดการ

ข้อมูลทางด้านสุขภาพของผู้ป่วยกลุ่มที่มีปัญหาสุขภาพกายและจิต/ ภาวะเจ็บป่วยเรื้อรัง และผู้พิการในชุมชน 4. สมรรถนะด้านทักษะพิเศษในการพยาบาลเฉพาะด้านทางคลินิก ในผู้ป่วยกลุ่มที่มีปัญหาสุขภาพกายและจิต/ ภาวะเจ็บป่วยเรื้อรัง และผู้พิการในชุมชน 5. สมรรถนะด้านการรักษาโรคเบื้องต้น โดยสามารถรักษาโรคเบื้องต้น และให้ภูมิคุ้มกันโรคตามระเบียบกระทรวงสาธารณสุข 2545 และเงื่อนไขในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2550 และต้องเป็นผู้ผ่านการอบรมตามหลักสูตรที่สภาการพยาบาลกำหนด

การปฏิบัติงานของพยาบาลในหน่วยบริการระดับต่างๆ ประกอบด้วยในระดับ ปฐมภูมิ, ทุติภูมิและตติภูมิ มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่แตกต่างกันไป การได้รับหมายการปฏิบัติงาน สิ่งแวดล้อมในการปฏิบัติงาน จำนวนผู้ป่วยที่ต้องรับผิดชอบ รวมทั้งสายการบังคับบัญชาและความก้าวหน้าในหน้าที่การปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพยาบาลที่ต้องปฏิบัติงานในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิที่ต้องปฏิบัติการพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยที่รับผิดชอบแล้วยังมีบทบาทหน้าที่ในการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ การปฏิบัติงานร่วมกับสหสาขาวิชาชีพ ปัจจัยทั้งหมดนี้ล้วนเป็นสิ่งที่ผลกระทบต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพยาบาล ซึ่งความพึงพอใจในปฏิบัติการพยาบาลและสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่สำคัญในการปฏิบัติงานของพยาบาลเวชปฏิบัติที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิ

การพัฒนาให้พยาบาลวิชาชีพ ได้มีสมรรถนะตามที่กำหนดไว้ เป็นเป้าหมายที่สำคัญของการพัฒนาบุคลากรด้านสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มพยาบาลที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิ การเข้ารับการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) จึงเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรทางการพยาบาล

ให้มีความรู้ ความสามารถเชิงวิชาชีพ มีทัศนคติและจิตสำนึกที่ดีต่อการทำงานในระดับปฐมภูมิ เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีความเข้าใจผู้รับบริการในเรื่องความคิดและพฤติกรรมของประชาชนที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงไปถึงการดำรงชีวิต บริบททางสังคมและวัฒนธรรม อันจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของประชาชนในการพึ่งตนเองด้านสุขภาพ สามารถพัฒนาการบริการได้ตรงตามความต้องการของประชาชน สามารถทำงานได้สอดคล้องกับระบบบริการสุขภาพที่เปลี่ยนไปได้และเกิดประโยชน์ต่อผู้รับบริการสูงสุด และให้ผู้รับบริการเกิดความไว้วางใจเชื่อมั่นในการบริการ ดังนั้นผู้วิจัยที่จะศึกษาสมรรถนะของพยาบาลเวชปฏิบัติที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ เพื่อนำวางแผนการพัฒนาสมรรถนะพยาบาลผู้ปฏิบัติงานในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิรองรับการพัฒนาระบบสุขภาพอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษา

1. สมรรถนะของพยาบาลเวชปฏิบัติที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ
 2. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลเวชปฏิบัติในหน่วยบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ
- #### วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อศึกษาสมรรถนะและความพึงพอใจของพยาบาลเวชปฏิบัติที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี

ประชากร คือ พยาบาลเวชปฏิบัติที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิในเขตจังหวัดสุพรรณบุรีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดย การเปิดตารางอำนาจการทดสอบ (Power analysis) $P \text{ value} = .05$ อำนาจการทดสอบ (power of test) เท่ากับ 0.8 ขนาดอิทธิพลความแตกต่าง (effect size) ขนาดปานกลาง (medium) เท่ากับ 0.3 กลุ่มตัวอย่างพยาบาลเวชปฏิบัติที่ปฏิบัติงาน

ในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิ จำนวน 82 คน การศึกษาวิจัยครั้งนี้จำนวน 104 คน โดยกำหนดคุณสมบัติการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. พยาบาลวิชาชีพที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษารอคเบื้องต้น)

2. ปฏิบัติงานที่หน่วยบริการปฐมภูมิ ไม่น้อยกว่า 6 เดือน

3. ยินยอมให้ความร่วมมือเข้าร่วมโครงการวิจัย
เกณฑ์การคัดออก ไม่สามารถให้ข้อมูลในการปฏิบัติงานได้อย่างครบถ้วน
เครื่องมือในการวิจัย ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 3 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 12 ข้อ ลักษณะข้อคำถามให้เติมคำและเลือกตอบ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิ และลักษณะการปฏิบัติงาน

ส่วนที่ 2 แบบประเมินสมรรถนะตนเองของพยาบาลเวชปฏิบัติ

แบบประเมินสมรรถนะตนเองของพยาบาลเวชปฏิบัติที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิ มีข้อคำถามทั้งหมด 37 ข้อ ลักษณะตัวเลือกเป็นมาตราส่วน 5 ระดับ ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

ความรู้ความสามารถในการพยาบาลผู้ป่วยเฉพาะกลุ่มโรคที่มีปัญหาสุขภาพซับซ้อน จำนวน 10 ข้อ

ความสามารถในการพัฒนาคุณภาพการรักษาพยาบาลผู้ป่วยเฉพาะโรคโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ จำนวน 5 ข้อ

ความสามารถในการจัดการข้อมูลทางสุขภาพของผู้ป่วยเฉพาะโรคได้อย่างเหมาะสม จำนวน 7 ข้อ

มีทักษะพิเศษในการพยาบาลเฉพาะทางคลินิกในกลุ่มผู้ป่วยโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำนวน 9 ข้อ

การรักษารอคเบื้องต้น จำนวน 6 ข้อ

การประเมินโดยรวมและรายด้าน มีเกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00-2.00 คะแนน หมายถึง มีระดับสมรรถนะที่ต้องได้รับการพัฒนา

ค่าเฉลี่ย 2.01-3.00 คะแนน หมายถึง มีระดับสมรรถนะอยู่ในระดับพอใช้

ค่าเฉลี่ย 3.01-4.00 คะแนน หมายถึง มีระดับสมรรถนะอยู่ในระดับดี

ค่าเฉลี่ย 4.01-5.00 คะแนน หมายถึง มีระดับสมรรถนะอยู่ในระดับดีมาก

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจในการปฏิบัติงานพยาบาลเวชปฏิบัติที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิ มีข้อคำถามทั้งหมด 26 ข้อ มีมาตราส่วน 5 ระดับคะแนน ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ด้าน ดังนี้

ด้านการสนับสนุนข้อมูลข่าวสาร จำนวน 6 ข้อ

ด้านการสนับสนุนช่วยเหลือ จำนวน 6 ข้อ

ด้านการสนับสนุนทรัพยากร จำนวน 6 ข้อ

ด้านการสนับสนุนความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน จำนวน 8 ข้อ

เกณฑ์ของคะแนนรายด้าน และโดยรวมกำหนดดังนี้

คะแนนเฉลี่ยในช่วง 1.00-2.00 คะแนน หมายถึง มีระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานน้อย

คะแนนเฉลี่ยในช่วง 2.01-3.00 คะแนน หมายถึง มีระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยในช่วง 3.01-4.00 คะแนน หมายถึง มีระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมาก

คะแนนเฉลี่ยในช่วง 4.01-5.00 คะแนน หมายถึง มีระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เนื่องจากเครื่องมือที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบประเมินสมรรถนะตนเองพยาบาลเวชปฏิบัติที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิและแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน เป็น

เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ประกอบด้วย อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านสมรรถนะพยาบาลเวชปฏิบัติและได้นำไปใช้กับพยาบาลเวชปฏิบัติ จำนวน 30 ราย ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาแบบสอบถาม มีค่าเท่ากับ 0.98 และ 0.96 ตามลำดับ

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ ได้ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุพรรณบุรี สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข โดยผู้วิจัยได้อธิบายและชี้แจงกับกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนต่างๆ ของการดำเนินการวิจัยขอความร่วมมือของการเข้าร่วมวิจัยและอธิบายถึงการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างว่าข้อมูลทุกอย่างจะเป็นความลับ และนำมาใช้ตามวัตถุประสงค์การวิจัยเท่านั้น ผลการวิจัยจะนำเสนอในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างสามารถปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัยได้ตลอดเวลา ก่อนที่การวิจัยจะสิ้นสุด ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะไม่มีผลต่อสิทธิประโยชน์ที่กลุ่มตัวอย่างจะได้รับต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีการให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. วิจัยนำหนังสือจากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุพรรณบุรี ถึง หน่วยบริการระดับปฐมภูมิที่เกี่ยวข้องชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งขอความร่วมมือในการวิจัย
2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมคำชี้แจงไปยังพยาบาลเวชปฏิบัติที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิ และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแนบเอกสารคำอธิบาย
3. นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติและแปลผลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลใช้สถิติพรรณนา ร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์คะแนนสมรรถนะพยาบาลเวชปฏิบัติ โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทั้งโดยรวมและรายด้าน
3. วิเคราะห์คะแนนความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทั้งโดยรวมและรายด้าน

ผลการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (89.4%) มีช่วงอายุระหว่าง 29-56 ปี มีอายุเฉลี่ย 40.65 ปี ($S.D.=6.5$) ส่วนมากอายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 53 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี (88.5%) สถานที่ปฏิบัติงานพบว่าพยาบาลเวชปฏิบัติส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิ (48.1%) รองมาย้ายมาจากโรงพยาบาล (46.2%) และน้อยที่สุดคือย้ายมาจาก สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ

ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานหลังการศึกษา ระดับปริญญาตรีเฉลี่ยอยู่ที่ 10.99 ปี ($S.D.=4.95$) มากที่สุดอยู่ในช่วง 6-10 ปี (39.42%) รองลงมาคือ ช่วง 11-15 ปี (29.81%) น้อยที่สุดคือ > 25 ปี (0.96%) และประสบการณ์ปฏิบัติงานในระดับปฐมภูมิเฉลี่ยอยู่ที่ 10.44 ปี ($S.D.=8.15$) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากอยู่ในช่วงจำนวน 1-5 ปี (39.5%) รองลงมาคือ ช่วง 6-10 ปี (20.19%) น้อยที่สุดคือ > 30 ปี (0.96%)

โดยลักษณะงานของพยาบาลเวชปฏิบัติที่พยาบาลเวชปฏิบัติได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ ประกอบไปด้วย งานรักษาโรคเบื้องต้น ร้อยละ 50.69 งานการดูแลผู้ป่วยเรื้อรังและการเยี่ยมบ้าน ร้อยละ 35.42 งานบริหาร ร้อยละ 11.81 และงานส่งเสริมร้อยละ 2.08

ระดับสมรรถนะพยาบาลเวชปฏิบัติที่ปฏิบัติงาน (30.77%) น้อยที่สุดคือในระดับพอใช้ (1.92%) ในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิส่วนใหญ่มีสมรรถนะอยู่ในระดับดี (67.31%) รองลงมาคืออยู่ในระดับดีมาก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละพยาบาลเวชปฏิบัติจำแนกตามระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงาน

ระดับสมรรถนะ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่สามารถปฏิบัติได้	0	0
พอใช้	2	1.92
ดี	70	67.31
ดีมาก	32	30.77

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับสมรรถนะพยาบาลเวชปฏิบัติที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิจำแนกในภาพรวมและรายด้าน

สมรรถนะ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับสมรรถนะ
สมรรถนะทุกด้าน	3.92	.37	ดี
สมรรถนะที่ 1 ด้านมีความรู้ความสามารถในการพยาบาลผู้ป่วยเฉพาะกลุ่มโรคที่มีปัญหาสุขภาพซับซ้อน	3.96	.38	ดี
สมรรถนะที่ 2 ด้านมีความสามารถในการพัฒนาคุณภาพการรักษายาบาลผู้ป่วยเฉพาะโรคโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์	3.71	.52	ดี
สมรรถนะที่ 3 ด้านมีความสามารถในการจัดการข้อมูลทางสุขภาพของผู้ป่วยเฉพาะโรคได้อย่างเหมาะสม	3.77	.48	ดี
สมรรถนะที่ 4 มีทักษะพิเศษในการพยาบาลเฉพาะทางคลินิก ในผู้ป่วยกลุ่มที่มีปัญหาสุขภาพ	4.06	.43	ดีมาก
สมรรถนะที่ 5 การรักษาโรคเบื้องต้น	4.11	.38	ดีมาก

ระดับสมรรถนะพยาบาลเวชปฏิบัติที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิในภาพรวมพบว่า มีสมรรถนะอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.92, S.D. = 0.37$) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า สมรรถนะการรักษาโรคเบื้องต้น มีระดับคะแนนสมรรถนะมากที่สุดอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.11, S.D. = 0.38$) รองลงมาคือ ทักษะพิเศษในการพยาบาลเฉพาะทางคลินิก ในผู้ป่วยกลุ่มที่มีปัญหาสุขภาพ อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.06, S.D. = 0.43$) ด้านที่น้อยที่สุดคือสมรรถนะด้าน มีความสามารถในการพัฒนาคุณภาพการรักษายาบาลผู้ป่วยเฉพาะโรคโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ($\bar{X} = 3.77, S.D. = 0.48$) (ตารางที่2)

สมรรถนะพยาบาลเวชปฏิบัติที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิ จำแนกสมรรถนะมีทักษะพิเศษในการพยาบาลเฉพาะทางคลินิก ในผู้ป่วยกลุ่มที่มีปัญหาสุขภาพ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ พบว่าหัวข้อที่มีระดับคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ พิจารณาส่งต่อผู้ป่วยได้

ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.17, S.D. = 0.52$) รองลงมาคือประเมินผู้ป่วยเรื้อรัง ผู้สูงอายุ และผู้พิการที่ต้องได้รับการดูแลต่อเนื่องในชุมชนได้ ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.12, S.D. = 0.52$) หัวข้อที่มีระดับคะแนนน้อยที่สุดคือ วางแผนจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพในทุกช่วงวัยได้ ($\bar{X} = 3.92, S.D. = 0.59$) อยู่ในระดับดี

สมรรถนะด้านมีด้านมีความสามารถในการพัฒนาคุณภาพการรักษายาบาลผู้ป่วยเฉพาะโรคโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ พบว่าหัวข้อที่มีระดับคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ ปรับปรุงการรักษาโรคเบื้องต้นบนพื้นฐานของข้อมูลที่ทันสมัยระดับดี ($\bar{X} = 3.9, S.D. = 0.51$) รองลงมาคือหัวข้อใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการรักษาโรคเบื้องต้น ($\bar{X} = 3.77, S.D. = 0.59$) อยู่ในระดับดี หัวข้อที่มีระดับคะแนนน้อยที่สุดคือ หัวข้อติดตาม รวบรวม ผลการวิจัยหรือหลักฐานเชิงประจักษ์ในการรักษาโรคเบื้องต้นอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.54, S.D. = 0.7$) อยู่ในระดับดี

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานพยาบาลเวชปฏิบัติที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิ

ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
โดยรวม	3.81	.48	มาก
ด้านการสนับสนุนข้อมูลข่าวสาร	3.94	.47	มาก
ด้านการสนับสนุนช่วยเหลือ	4.01	.64	มากที่สุด
ด้านการสนับสนุนทรัพยากร	3.47	.59	มาก
ด้านการสนับสนุนความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน	3.79	.57	มาก

ผลการศึกษาพบว่า พยาบาลเวชปฏิบัติมีระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลเวชปฏิบัติที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิ ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในระดับมาก ร้อยละ

58.42 รองลงมาคือระดับความพึงพอใจมากที่สุดร้อยละ 36.63 และมีความพึงพอใจระดับปานกลาง ร้อยละ 4.95 โดยที่ระดับความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81, S.D. = 0.48$) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า

ความพึงพอใจด้านการสนับสนุนช่วยเหลือมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{x}=4.01$, $S.D.=0.64$) รองลงมาคือด้านการสนับสนุนข้อมูลข่าวสาร ($\bar{x}=3.94$, $S.D.=0.47$) มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีระดับความพึงพอใจน้อยที่สุดคือ ด้านการสนับสนุนทรัพยากร ($\bar{x}=3.47$, $S.D.=0.59$) อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

สมรรถนะของพยาบาลเวชปฏิบัติที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ

จากการศึกษาพบว่า การประเมินสมรรถนะตนเองของพยาบาลเวชปฏิบัติที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิ จังหวัดสุพรรณบุรีพบว่าภาระงานส่วนใหญ่ของพยาบาลเวชปฏิบัติ ที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิ เป็นงานรักษาโรคเบื้องต้น ร้อยละ 50.69 ส่วนมากมีระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับดี ร้อยละ 67.31 รองลงมาคือ มีสมรรถนะในระดับดีมาก ร้อยละ 30.77 และสมรรถนะในการปฏิบัติงานในภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{x}=3.94$, $S.D.=0.36$) สอดคล้องกับการศึกษาของ นิสากกร วิบูลชัยและคณะ (2557) พบว่าสมรรถนะของพยาบาลเวชปฏิบัติที่สำเร็จการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) มีระดับสมรรถนะของพยาบาลเวชปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

เมื่อจำแนกออกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการรักษาโรคเบื้องต้น อยู่ใน ระดับ ดีมาก ($\bar{x}=4.17$, $S.D.=0.52$) คะแนนสมรรถนะมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าพยาบาลเวชปฏิบัติที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการสุขภาพระดับปฐมภูมินั้นมีสมรรถนะในการปฏิบัติการพยาบาลและให้การบริการประชาชนที่เจ็บป่วยในการดูแลเบื้องต้นได้ดีและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของ ทศนา บุญทอง, สุปรามิ อัครเสริ และ นัทธมน ศิริกุล (2550) ที่ทำการศึกษาศักยภาพการพยาบาลเวชปฏิบัติ พบว่า เกินครึ่งหนึ่งของผู้รับบริการ (ร้อยละ 57)

หายจากโรคที่เป็นและ ร้อยละ 43 อาการของโรคที่เป็นดีขึ้นและระบุงการให้บริการรับพยาบาลเวชปฏิบัติ เพราะพยาบาลเวชปฏิบัติมีเวลาในการให้บริการ เช่นเดียวกับการศึกษาของ สุวรรณ จันทร์ประเสริฐ (2555) ศึกษาคุณภาพการปฏิบัติงานของพยาบาลเวชปฏิบัติทั่วไปพบว่า กระบวนการบริการพยาบาลเวชปฏิบัติสามารถใช้ความรู้ ความสามารถในการให้บริการอย่างเป็นระบบและองค์รวม สามารถสื่อสารและใช้ข้อมูลสุขภาพที่ซับซ้อนขึ้น สอดคล้องกับผลลัพธ์การบริการ ที่ผู้รับบริการส่วนใหญ่มีความพึงพอใจระดับมากถึงมากที่สุดในการบริการ

ด้านที่มีระดับคะแนนสมรรถนะน้อยที่สุดคือด้านความสามารถในการพัฒนาคุณภาพการรักษาพยาบาลผู้ป่วยเฉพาะโรคโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ($\bar{x}=3.71$, $S.D.=0.52$) โดยพบว่า การติดตามรวบรวม ผลการวิจัยหรือหลักฐานเชิงประจักษ์ในการรักษาโรคเบื้องต้นอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x}=3.54$, $S.D.=0.7$) และหัวข้อที่มีระดับคะแนนน้อยที่สุดคือ หัวข้อติดตามรวบรวม ผลการวิจัยหรือหลักฐานเชิงประจักษ์ในการรักษาโรคเบื้องต้นอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x}=3.54$, $S.D.=0.7$) สอดคล้องกับการศึกษาของ สุวรรณ จันทร์ประเสริฐ (2555) พบว่าการปฏิบัติงานของพยาบาลเวชปฏิบัติด้านสาระและคุณภาพการบันทึกการบริการของพยาบาลเวชปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย และจากการศึกษาของ อติญาณ์ ศรีเกษตริน, อรวรรณ สัมภาวะมานะ และกาญจนา สุวรรณรัตน์ (2553) พบว่าการปฏิบัติงานส่วนใหญ่ของพยาบาลยังเป็นด้านการบริการมากเกินไป ส่วนด้านวิชาการยังมีน้อยซึ่งส่งผลให้พยาบาลที่อยู่ในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิจากการพัฒนาความรู้ด้านวิชาการผลงานวิจัยใหม่ๆเพื่อพัฒนางานได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งจากผลการศึกษาที่พบว่า การค้นคว้าใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลเวชปฏิบัติในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิยังมีน้อย ทั้งนี้อาจมีผลมาจากการปฏิบัติงานของ

พยาบาลวิชาชีพในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิจะเป็นการรักษาพยาบาลที่เกี่ยวข้องกับการเจ็บป่วยที่ไม่รุนแรงและซับซ้อน และการดูแลผู้ป่วยโรคเรื้อรังที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานจากโรงพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลเวชปฏิบัติที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิ

ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.81$, $S.D.=0.48$) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าความพึงพอใจด้านการสนับสนุนช่วยเหลือมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{x}=4.01$, $S.D.=0.64$) รองลงมาคือ ด้านการสนับสนุนข้อมูลข่าวสารและด้านที่มีระดับความพึงพอใจน้อยที่สุดคือ ด้านการสนับสนุนทรัพยากร ซึ่งทุกด้านมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากทั้งหมด สอดคล้องกับการศึกษาของ กรรณิกา เรืองเดช, ไพบุญย์ ชาวศรีเจริญและสุชาติ สังแก้ว (2557) ที่พบว่าความพึงพอใจของพยาบาลในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับการรับรู้การได้รับการสนับสนุนในองค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและการศึกษาของศิริบุญรุ่งหิรัญ (2554) ศึกษาปัจจัยที่จูงใจประกอบด้วยการสนับสนุนด้านนโยบาย ค่าตอบแทน สัมพันธภาพบุคคล และการบังคับบัญชาเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพยาบาล จากผลการศึกษาพบว่าความพึงพอใจเกี่ยวกับทรัพยากรในการปฏิบัติงานมีระดับคะแนนน้อยที่สุดในสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานในระดับปฐมภูมิที่ต้องรับผิดชอบจำนวนประชากรจำนวนมาก และมีปัญหาสุขภาพที่หลากหลาย ทรัพยากรที่ต้องใช้ในการดูแลสุขภาพจึงเป็นข้อจำกัดที่พยาบาลเวชปฏิบัติต้องมีการบริหารจัดการในหน่วยบริการร่วมกับวิชาชีพอื่น

ข้อเสนอแนะ

1. พัฒนาหลักสูตรการพัฒนาศมรรถนะพยาบาลเวชปฏิบัติที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิเน้นการพัฒนาศมรรถนะการรักษาพยาบาลโรค

เบื้องต้น ซึ่งเป็นภาระงานที่พยาบาลจะต้องปฏิบัติจริง และต้องมีการพัฒนาการรักษาพยาบาลเบื้องต้นอย่างต่อเนื่อง

2. การพัฒนาศมรรถนะด้านมีความสามารถในการพัฒนาคุณภาพการรักษาพยาบาลผู้ป่วยเฉพาะโรค โดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ของพยาบาลเวชปฏิบัติที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิให้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิกา เรืองเดช, ไพบุญย์ ชาวสวนศรีเจริญและสุชาติ สังแก้ว. (2557). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลจากโครงการผลิตพยาบาลวิชาชีพเพิ่มเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข*, 24(1); 12-24
- ทัศนา บุญทอง, สุปราณี อัครเสวี, นัทธมน ศิริกุล. (2550). บทบาทของพยาบาลเวชปฏิบัติต่อการรักษาโรคเบื้องต้นในการให้บริการสุขภาพในระดับปฐมภูมิ. *วารสารสภาการพยาบาล*, 22(4). 24-32
- สภาการพยาบาล. (2013). *Guide nurses working in Primary care unit*. จุดทองการพิมพ์. กรุงเทพฯ.
- สากร วินุชชัย, ชาติ ไทยเจริญ, มลฤดี แสนจันทร์. (2557). สมรรถนะของพยาบาลเวชปฏิบัติที่สำเร็จการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษารโรคเบื้องต้น) วิทยาลัยศรีมหาสารคาม. *วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ*, 7(2). 248-260
- สุวรรณ จันทรประดิษฐ์. (2555). คุณภาพการปฏิบัติงานของพยาบาลเวชปฏิบัติทั่วไป : กรณีศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารสภาการพยาบาล*, 27(1). 25-38
- อดิญาณ์ ศรีเกษตริน, อรวรรณ สัมภวานะและกาญจนา สุวรรณรัตน์. (2010). การปฏิบัติงานคณบพาท

ของพยาบาลวิชาชีพในหน่วยบริการปฐมภูมิ.
วารสารกองการพยาบาล. 37(3), 52-63

Charlton, C., R., Dearing, K., S., Berry, J., D., &
Johnson, M., J. (2008). Nurse practitioners'
communication styles and their impact on
patient outcomes: An integrated literature

review. *Journal of the American Academy of
Nurse Practitioners*. 20, 382–388.

Cowin, L., Hengstberger-Sims, C., Eagar, S., Gregory,
L., Andrew, S., & Rolley, J. (2008).
Competency measurements: testing convergent
validity for two measures. *Journal of Advance
Nursing*. 64(3), 272–277.